

POSTANOWIENIE

14 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka

na posiedzeniu niejawnym 14 marca 2025 r. w Warszawie
w sprawie ze skargi F.S. i P.Ł.
o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie
z 30 czerwca 2023 r., II Ca 616/23,
wydanego w sprawie z powództwa F.S. i P.Ł.
przeciwko Towarzystwu Ubezpieczeń Wzajemnych w W.
o zapłatę,

1. odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania;

2. zasądza od F.S. i P.Ł. na rzecz Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych w W. po 225 (dwieście dwadzieścia pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania wywołanego skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia powodowi do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 30 czerwca 2023 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie, w sprawie z powództwa F.S. i P.Ł. przeciwko Towarzystwu Ubezpieczeń Wzajemnych w W. o zapłatę, zmienił na skutek apelacji pozwanego wyrok Sądu Rejonowego w

Kamieniu Pomorskim z 15 marca 2023 r. w ten sposób, że oddalił powództwo, zasądził od powodów na rzecz pozwanego kwotę 287 zł tytułem kosztów procesu (pkt 1) oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 2).

2. Powodowie F.S. i P.Ł. wnieśli od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z 30 czerwca 2023 r. skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, wskazując na naruszenie art. 361 w zw. z art. 6 k.c.; art. 354 § 1 i 2 w zw. z art. 362 w zw. z 826 §1 k.c. w zw. z art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (dalej „ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych”); art. 436 § 2 w zw. z art. 415 w zw. z art. 805 § 1 i 2 k.c. i w zw. z art. 19 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, a także art. 245 k.p.c.

Podali, że zaskarżony wyrok jest niezgodny z art. 361 w zw. z art. 6 k.c., art. 354 § 2 w zw. z art. 362 w zw. z 826 § 1 k.c. w zw. z art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, art. 245 k.p.c., art. 436 § 2 w zw. z art. 415 w zw. z art. 805 §1 i 2 k.c. w zw. z art. 19 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Zgodnie z art. 424⁹ k.p.c. Sąd Najwyższy odmawia przyjęcia do rozpoznania skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, jeżeli jest oczywiście bezzasadna. Oczywiście bezzasadność skargi powinna być oceniana w powiązaniu z jej celem, którym jest uzyskanie odszkodowania od Skarbu Państwa z tytułu wydania niezgodnego z prawem orzeczenia sądu (art. 417¹ § 2 k.c.).

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że niezgodnym z prawem w rozumieniu art. 424¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 417¹ § 2 k.c. jest tylko takie orzeczenie, którego nieprawidłowość jest rażąca, ma charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty (zob. np. postanowienia SN: z 19 kwietnia 2018 r., V CNP 50/17; z 26 kwietnia 2018 r., IV CNP 53/17, i z 15 października 2020 r., V CNP 7/20). Orzeczenie powinno być sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo

zostać wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa (zob. wyroki SN: z 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007, nr 1 poz. 17; z 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 35, i z 3 czerwca 2009 r., IV CNP 18/09; postanowienie SN z 19 kwietnia 2018 r., V CNP 50/17). Podstawą uwzględnienia skargi jest stwierdzona wadliwość orzeczenia, która ma charakter zasadniczy i ewidentny. Bezprawność judykacyjną w rozumieniu art. 424¹ § 1 k.p.c., definiuje się w sposób autonomiczny - węższy od bezprawności w rozumieniu przepisów o odpowiedzialności odszkodowawczej w prawie materialnym, albowiem definiowania tego należy dokonywać z uwzględnieniem specyfiki sądowego stosowania prawa, istoty władzy sądowniczej i niezawisłości sędziowskiej (zob. wyroki SN: z 17 maja 2006 r., I CNP 14/06; z 28 marca 2007 r., II CNP 124/06; z 3 czerwca 2009 r., IV CNP 116/08, i z 19 kwietnia 2018 r., V CNP 50/17).

4. Celem wstępnej selekcji, o której mowa w art. 424⁹ k.p.c., jest wyeliminowanie skarg oczywiście bezzasadnych, które bez konieczności wnikliwej analizy prawnej powinny być oddalone. Oczywista bezzasadność skargi, jako kryterium dozwolonego wyłączenia, zachodzi wówczas, gdy powołane podstawy skargi już przy pierwszej ocenie pokazują, że faktycznie nie ma możliwości ich uwzględnienia, ponieważ nie miały miejsca, albo nie mogły mieć wpływu na kształt orzeczenia. Nie ma zatem potrzeby prowadzenia szerokiej analizy prawnej i dokonywania pogłębionego badania trafności zaskarżonego orzeczenia w odniesieniu do zastosowania prawa i jego wykładni (zob. postanowienia SN: z 25 czerwca 2018 r., V CNP 2/18; z 21 grudnia 2022 r., I CNP 56/22, i z 23 maja 2024 r., I CNP 26/23). Ocena zasadności skargi polega niejako na antycypowaniu roli sądu, który orzekałby co do istoty sprawy z powództwa skarżącego o wynagrodzenie szkody wyrządzonej wydaniem prawomocnego orzeczenia (zob. postanowienie SN z 23 kwietnia 2015 r., V CNP 57/14).

5. W niniejszej sprawie podstawy skargi już przy pierwszej ocenie wskazują, że skargę należy uznać za oczywiście bezzasadną. Charakter naruszeń przepisów zarzucanych Sądowi Okręgowemu pozwala przyjąć, że w sprawie nie mogło dojść do rażącego naruszenia prawa, które odpowiadałoby utrwalonemu w orzecznictwie

i doktrynie rozumieniu pojęcia „niezgodności z prawem” w rozumieniu art. 424¹ k.p.c.

Skonfrontowanie treści skargi z zaskarżonym orzeczeniem nie daje podstaw do skutecznego twierdzenia, że jest ono dotknięte kwalifikowaną wadliwością w zakresie zastosowania przepisów prawa materialnego bądź procesowego, które zostały w skardze powołane. Dążąc bowiem do wykazania, że zaskarżone orzeczenie jest niezgodne z prawem, skarżący przedstawili wywód, z którego wynikać miało, iż Sąd drugiej instancji nieprawidłowo uznał jakoby w procesie strona pozwana wykazała okoliczności co do zaoferowania przez nią pojazdu zastępczego przy jednoczesnym nieuzasadnionym nieskorzystaniu przez poszkodowaną z takiej oferty. Podnieśli, że dokumenty, z jakich strona pozwana wywodziła tezę o możliwości najmu za wskazywaną w postępowaniu stawkę dobową najmu (netto/brutto), nie były przydatne do wykazania tej tezy. Skarżący argumentowali także, że Sąd Okręgowy zbagatelizował, iż przy wynajmie samochodu zastępczego ważne dla poszkodowanej były możliwość korzystania z pojazdu zastępczego za granicą i możliwości przewozu nim psa.

Zarzuty skarżących dotyczące naruszenia przez Sąd Okręgowy wskazanych w skardze przepisów prawa materialnego i procesowego są związane w rzeczywistości z problematyką ustaleń faktycznych i kwestią oceny przez Sąd Okręgowy określonych środków dowodowych. Wywody skarżących *de facto* stanowią polemikę z ocenę materiału dowodowego, pod pozorem zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego i procesowego skarżący tak naprawdę zarzucają przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów. Tymczasem z art. 424⁴ zd. 2 k.p.c. jednoznacznie wynika, że podstawą skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów.

6. Skarga, uznana za oczywiście bezpodstawną, nie mogłaby być inaczej oceniona również w związku z odwołaniem się przez skarżących do uchwały z 24 sierpnia 2017 r., III CZP 20/17 (OSNC 2018, nr 6, poz. 56), w której Sąd Najwyższy wskazał, że wydatki na najem pojazdu zastępczego poniesione przez poszkodowanego, przekraczające koszty zaproponowanego przez ubezpieczyciela

skorzystania z takiego pojazdu są objęte odpowiedzialnością z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, jeżeli ich poniesienie było celowe i ekonomicznie uzasadnione.

W uzasadnieniu tej uchwały podkreślono, że jeżeli istotne warunki wynajmu proponowanego przez ubezpieczyciela (we współpracy z przedsiębiorcą wynajmującym pojazdy) czynią zadość potrzebie ochrony uzasadnionych potrzeb poszkodowanego, nie ma podstaw, by obciążać osoby zobowiązane do naprawienia szkody wyższymi kosztami związanymi ze skorzystaniem przez poszkodowanego z droższej oferty. Odstępstwa od tej reguły nie uzasadniają drobne niedogodności o charakterze niemajątkowym, które mogą wiązać się np. z koniecznością nieznacznie dłuższego oczekiwania na podstawienie pojazdu zastępczego proponowanego przez ubezpieczyciela. Z uwagi na ciążący na ubezpieczycielu obowiązek szczególnej, podwyższonej staranności nie można też przypisać decydującego znaczenia czynnikowi w postaci szczególnego zaufania, jakie poszkodowany ma do kontrahenta, z którego usług chciałby skorzystać. Poniesienia wyższych kosztów nie uzasadnia również sama przez się prostota skorzystania z oferty najmu złożonej przez przedsiębiorcę prowadzącego warsztat naprawczy, w którym uszkodzony pojazd ma być naprawiany. Konieczność dodatkowego kontaktu z ubezpieczycielem – w praktyce zwykle telefonicznego – nie może być uznana za niedogodność, która uzasadnia poniesienie wyższych kosztów najmu. Co więcej, należy uznać, że w ramach ciążącego na poszkodowanym obowiązku minimalizacji szkody i współdziałania z dłużnikiem (ubezpieczycielem) mieści się obowiązek niezwłocznego zasięgnięcia informacji co do tego, czy ubezpieczyciel może zaproponować poszkodowanemu pojazd zastępczy równorzędny uszkodzonemu (zniszczonemu). Zastrzeżono także, że poszkodowany ma swobodę wyboru kontrahenta, od którego najmie pojazd, aczkolwiek – ze względu na obowiązek zapobiegania zwiększeniu rozmiarów szkody – zawierając umowę na mniej korzystnych warunkach od proponowanych przez ubezpieczyciela, poszkodowany może być zmuszony ponieść część związanych z tym kosztów.

Podkreślić również trzeba, że podstawą oceny prawnej zawsze są indywidualne ustalenia faktyczne sprawy. W konsekwencji nie sposób zarzucić

Sądowi Okręgowemu rażącego naruszenia prawa, które odpowiadałoby utrwalonemu rozumieniu pojęcia „niezgodności z prawem” w rozumieniu art. 424¹ k.p.c. tylko z tego powodu, iż doszedł do wniosku, że okoliczności sprawy nie przemawiają za uznaniem, by poszkodowana musiała wynająć samochód u powodów.

Jedynie marginalnie należy wskazać, że ze stanu faktycznego sprawy, ustalonego przez Sąd Rejonowy i zaaprobowanego przez Sąd Okręgowy, jednoznacznie wynika, że poszkodowana zawarła umowę najmu pojazdu ze skarżącymi 18 maja 2022 r., natomiast dopiero następnego dnia skarżący P.Ł – działając w imieniu poszkodowanej – zgłosił ubezpieczycielowi wniosek o wskazanie wypożyczalni, która będzie w stanie udostępnić jej pojazd zastępczy, zgodny z jej bliżej określonymi preferencjami.

7. Wreszcie nie można pominąć, że w orzecznictwie sądowym dostrzegalne są dwie linie interpretacyjne co do zakresu obowiązku odszkodowawczego wynikającego z odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, choć zwykle wprost uwagi te nie są odnoszone do kosztów najmu pojazdu zastępczego, lecz do kosztów naprawy uszkodzonego pojazdu. Pozostają one jednak w pełni relewantne dla roszczenia dochodzonego w sprawie zakończonej zaskarżonym wyrokiem Sądu Okręgowego.

Z jednej strony prezentowany jest pogląd, według którego poszkodowanemu przysługuje możliwość wyboru warsztatu naprawczego, któremu powierzy on dokonanie naprawy uszkodzonego pojazdu, spośród takich, w których stawki usług i kosztów zakupu koniecznych do naprawy części nie przekraczają rażąco cen rynkowych (oferowanych na rynku lokalnym). Poszkodowanemu należy się nie tylko zwrot poczynionych przez niego przy tej naprawie nakładów, ale i zwrot kosztów robocizny z uwzględnieniem przyjętych, z reguły w miejscu zamieszkania, stawek robocizny za tego rodzaju usługi i nie ma on obowiązku poszukiwania warsztatu oferującego usługi najtańsze (zob. uchwałę SN z 13 czerwca 2003 r., III CZP 32/03, OSNC 2004, nr 4, poz. 51; wyroki SN z 11 grudnia 1997 r., I CKN 385/97; z 25 kwietnia 2002 r., I CKN 1466/99, OSNC 2003, nr 5 poz. 64, i z 3 lipca 2019 r., II CSK 308/18; postanowienie składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego

z 24 lutego 2006 r., III CZP 91/05). Ostatnio zaś w uchwale z 8 maja 2024 r. (III CZP 142/22) wprost wskazano, że jeżeli poszkodowany poniósł już koszty naprawy pojazdu lub zobowiązał się do ich poniesienia, wysokość odszkodowania z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych powinna odpowiadać tym kosztom, chyba że w danych okolicznościach są one oczywiście nieuzasadnione; wysokość odszkodowania nie zależy od ulg i rabatów możliwych do uzyskania przez poszkodowanego od podmiotów współpracujących z ubezpieczycielem. Uprawnienie poszkodowanego do wyboru usługodawcy, który dokona naprawy pojazdu, wynika z ogólnej swobody kontraktowania i mieszczącej się w jej ramach wolności wyboru kontrahenta. Taka swoboda jest generalną zasadą w gospodarce rynkowej i nie można uznać, że ulega ona ograniczeniu z tego powodu, iż jakiś podmiot ponosi odpowiedzialność za szkodę wobec zlecającego usługę naprawy. Ocena racjonalności dokonywanego wyboru co do zasady nie należy do ubezpieczyciela ani nawet do sądu, gdyż poszkodowany może kierować się również motywami subiektywnymi. Takie motywy często wymykają się weryfikacji zewnętrznej. Dodatkowo należy wskazać, że trudno obarczać poszkodowanego ciężarem poszukiwania najkorzystniejszej oferty, gdyż niejednokrotnie wymagałoby to specjalistycznej wiedzy co do lokalnych realiów rynkowych albo konieczności poświęcenie przez poszkodowanego znacznego czasu i wysiłku. Nie sposób od niego tego wymagać, zważywszy, że poszkodowany zazwyczaj nie jest fachowcem w dziedzinie napraw pojazdów, a ogólnym założeniem pozostaje, by wyrządzenie szkody nie było źródłem dalszych uciążliwości w codziennym jego funkcjonowaniu.

Z drugiej strony jednak strony, w orzecznictwie wyrażane jest stanowisko co do konieczności uwzględniania przy ustalaniu wysokości odszkodowania rabatów oferowanych przez ubezpieczycieli (podmioty współpracujące z ubezpieczycielami). Wskazuje się, że strony stosunku zobowiązaniowego wynikającego z odpowiedzialności gwarancyjnej ubezpieczyciela mają obowiązek współdziałania (art. 354 § 2 k.c.). W ramach tego obowiązku powinnością poszkodowanego jako wierzyciela jest lojalne postępowanie na etapie likwidacji szkody przez ograniczanie zakresu świadczenia odszkodowawczego ubezpieczyciela, a nie zbędne powiększanie wysokości szkody. Brak podjęcia takich działań, mimo że leżały

w zakresie możliwości poszkodowanego, nie może zwiększać odszkodowania należnego od ubezpieczyciela zobowiązanego do naprawienia szkody (zob. m.in. uchwały SN:: z 22 kwietnia 1997 r., III CZP 14/97, OSNC 1997, nr 8, poz. 103; z 24 sierpnia 2017 r., III CZP 20/17, OSNC 2018, nr 6, poz. 56, i z 15 lutego 2019 r., III CZP 84/18, OSNC 2020, nr 1, poz. 6; z 6 października 2022 r., III CZP 119/22; postanowienia SN z 7 grudnia 2018 r., III CZP 51/18, OSNC 9, nr 9, poz. 94, i z 28 czerwca 2024 r., I CSK 3577/23; wyroki SN: z 26 listopada 2002 r., I CKN 1993/00; z 8 września 2004 r., IV CK 672/03; z 19 listopada 2015 r., IV CSK 764/14; z 3 kwietnia 2019 r., II CSK 100/18, i z 13 października 2022 r., II CSKP 524/22).

Z powyższych względów uznać należało, że zaskarżone orzeczenie opierało się na stanowisku, którego nie sposób uznać za oczywiście bezzasadne, a zatem brak byłoby podstaw do stwierdzenia, że zaskarżony wyrok jest niezgodny z prawem w rozumieniu art. 424¹ § 1 k.p.c.

8. Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 424⁹ k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania. O kosztach postępowania wywołanego skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 5 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

(R.N.)

[a.ł]